

OBDUCTIE

Allereerst betuigen wij u ons medeleven met het overlijden van iemand uit uw naaste omgeving. Wij wensen u sterkte in deze moeilijke tijd.

U ontvangt deze folder omdat iemand uit uw familie- of vriendenkring is overleden. De behandelend arts heeft u gevraagd of obductie verricht mag worden. Deze vraag roept vaak andere vragen op zoals: 'Wat is eigenlijk een obductie?' of 'Wat gebeurt er dan precies?'

Deze folder is bedoeld om duidelijke antwoorden te geven op uw vragen en u te helpen de juiste beslissing rondom obductie te nemen. In deze folder leest u waarom obductie belangrijk is en hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. Neemt u de tijd om de informatie goed te lezen en spreek met uw arts het tijdstip af waarop u uitsluitsel geeft over uw beslissing.

Wat is obductie?

Obductie is een inwendig onderzoek op een overleden persoon. Het onderzoek wordt verricht door een patholoog (een arts die gespecialiseerd is in deze vorm van onderzoek). Voordat de patholoog aan de obductie begint, onderzoekt hij het lichaam eerst uitgebreid van buiten: het uitwendig onderzoek.

Een obductie, het inwendig onderzoek, is een onderzoek waarbij de patholoog vrijwel alle organen van de overledene onderzoekt. Een obductie is te vergelijken met een operatie en de patholoog zorgt er voor dat er na het onderzoek bijna niets meer van te zien is. De patholoog voert het onderzoek uiteraard op respectvolle wijze uit. In het geval van een natuurlijke dood moet aan de nabestaanden toestemming worden gevraagd.

Waarom obductie?

Het meest gegeven antwoord op deze vraag is: 'Om de doodsoorzaak vast te stellen'. Een andere reden kan zijn om vast te stellen of een ziekte erfelijk of besmettelijk is.

Het is niet altijd duidelijk waaraan iemand precies is overleden. Nabestaanden en artsen willen vaak weten hoe het verloop van de ziekte en de daaropvolgende dood precies verlopen zijn. De obductie is het hulpmiddel om goed te onderzoeken wat in de laatste levensfase met een patiënt is gebeurd en om achteraf te controleren of een medische behandeling juist is geweest. Dat is niet meer van betekenis voor de overledene, maar wel voor volgende patiënten. Die patiënten kunnen profiteren van de lessen die van een obductie geleerd worden. De ervaring heeft geleerd dat ook bij patiënten waar alles duidelijk leek, zich nog zaken kunnen voordoen die niemand had verwacht.

Ook helpt de informatie die een obductie oplevert artsen om kritisch naar de door hen ingestelde behandeling te kijken. Obductie is tevens van belang voor de wetenschap. Van veel ziekten is een groot deel van de kennis ontleend aan studies van obductiemateriaal.

Wat gebeurt er bij een obductie?

Bij een obductie inspecteert de patholoog het lichaam en de organen van een overledene. Daarna verwijdert de patholoog de organen uit het lichaam. Daarna worden de organen gewogen en ook ingesneden om de binnenkant te kunnen inspecteren. Vervolgens neemt de patholoog uit elk orgaan een klein stukje weefsel af om microscopisch te onderzoeken. Dat is belangrijk, omdat niet alle afwijkingen met het blote oog herkenbaar zijn.

Daarna plaatst de patholoog alle organen terug in het lichaam, behalve de organen waarvan het onderzoek nog niet afgerond kan worden. Het lichaam wordt gesloten om vervolgens te worden overgedragen aan de uitvaartverzorger. Als de overledene voor een opbaring wordt aangekleed, is van de obductie niets meer te zien. Behalve als bij kale mensen een schedellichting voor hersenonderzoek heeft plaatsgevonden. Als u dit laatste als nabestaande bezwaarlijk vindt, kunt u dit met de arts bespreken. Er kan dan bijvoorbeeld een gedeeltelijke obductie plaatsvinden.

Het bewaren van weefsel en organen

Er zijn omstandigheden waarin, naast de kleine stukjes weefsel voor het microscopisch onderzoek, één of meer organen of delen daarvan langer worden bewaard. Bijvoorbeeld het hart of de hersenen. Dit kan te maken hebben met de volgende redenen:

1. Het orgaan is heel klein. Daarom is er aanvullend microscopisch onderzoek nodig.
2. Het orgaan heeft te maken met een ingewikkelde afwijking. Uitgebreider onderzoek is dan nodig.
3. Het weefsel of orgaan moet worden bewerkt om tot onderzoek over te gaan. Dit kan enkele dagen tot soms weken duren. Voor hersenonderzoek zijn bijvoorbeeld zes tot twaalf weken nodig.
4. Het weefsel blijft bewaard voor onderwijsdoeleinden. Dit komt overigens zelden voor.

Er zijn dus verschillende redenen om bepaalde (delen van) organen langer te bewaren. Deze weefsels of organen kunnen dan niet met de overledene mee begraven of gecremeerd worden. Later cremeert het ziekenhuis deze organen alsnog. Behalve als de organen bewaard blijven voor onderwijsdoeleinden. Het is belangrijk dat u zich dit realiseert. Als u hiertegen bezwaar heeft, kunt u dit kenbaar maken aan de arts. Als uw bezwaar ertoe leidt dat tijdens de obductie niet genoeg gegevens oplevert, dan bespreekt de arts dit met u. U kunt dan in samenspraak tot een voor u aanvaardbare beslissing komen.

De procedure bij obductie

De procedure begint met de vraag van de arts of obductie mag worden verricht, het uitreiken van deze folder en het beantwoorden van uw eventuele vragen. U, als nabestaande, bent degene die besluit of u toestemming verleent voor obductie. Besluit u geen toestemming te verlenen, dan verricht de patholoog geen obductie.

Als u toestemming geeft, wordt de overledene naar het mortuarium overgebracht en verricht de patholoog binnen afzienbare tijd (meestal één werkdag) de obductie.

Mocht de periode voor obductie te lang duren, bijvoorbeeld bij overlijden in het weekend, dan kan daar in overleg een oplossing voor worden gevonden. Het hele onderzoek, zoals hierboven staat beschreven, neemt tussen de één en drie uur in beslag. Daarna haalt de uitvaartverzorger de overledene op voor de voorbereidingen voor opbaring en/of begrafenis of crematie. Over het algemeen heeft een obductie geen invloed op de begrafenis of crematie.

Na de obductie maakt de patholoog een verslag dat hij opstuurt naar de specialist die de obductie heeft aangevraagd. Als u het op prijs stelt, maakt de arts een afspraak met u om de bevindingen van de patholoog met u te bespreken. De afspraak hiervoor is meestal ruim een maand na de obductie, zodat het verslag helemaal afgerond is. Als u dan nog vragen heeft, kunt u deze met de arts bespreken. Mocht het nodig zijn, dan neemt de arts contact op met de patholoog voor nader overleg.

Uitzonderingen op deze procedure

Als iemand in een wilsbeschikking heeft laten opnemen dat hij of zij geen obductie wenst, als iemand een niet-natuurlijke dood is gestorven of als het in het belang van de volksgezondheid is om een obductie uit te voeren, dan gelden andere procedures.

Als de overledene geen obductie wenst, dan kunt u als nabestaande niet meer toestemmen in een obductie.

Gerechtelijke obductie

Iemand die overleden is na een ongeval of (vermoedelijk) misdrijf, is een niet-natuurlijke dood gestorven en moet gezien worden door een gemeentelijk lijkschouwer. Deze beslist dan of gerechtelijke obductie verricht wordt of dat het lichaam wordt vrijgegeven. Een gerechtelijke obductie vindt plaats in geval van een misdrijf of het vermoeden daartoe en wordt verricht door een gerechtelijke patholoog.

Gerechtelijke sectie

Bij een gerechtelijke sectie voert een forensisch patholoog de lijkschouwing uit. Dit gebeurt in opdracht van het Openbaar Ministerie. Bij een gerechtelijke sectie is het voor de

nabestaanden niet mogelijk om bezwaar te maken. De bezwaren worden in dit geval niet gehonoreerd. Ook niet in het geval van religieuze bezwaren.

Als de forensisch patholoog na de uitwendige lijkschouwing tot de conclusie komt dat er sprake is van een niet-natuurlijke dood, mogelijk door een strafbaar feit, neemt de officier van justitie het lichaam in beslag.

Als het lichaam wordt vrijgegeven en nabestaanden of de specialist willen precies weten wat er gebeurd is, dan kan een obductie plaatsvinden door een patholoog van het ziekenhuis. Hiervoor is altijd toestemming van de nabestaanden vereist.

Obductie en volksgezondheid

Een voorbeeld van obductie in het belang van de volksgezondheid is om te onderzoeken of een zeer besmettelijke ziekte heeft toegeslagen en hoe een epidemie kan worden voorkomen.

Is een obductie bij een kind hetzelfde als bij een volwassene?

In principe is de procedure bij kinderen hetzelfde als bij volwassenen. Soms neemt de patholoog weefsel af voor genetisch onderzoek. Dit is vooral belangrijk als een kind tijdens de zwangerschap of tijdens de geboorte is overleden. Het wordt dan duidelijk of een afwijking erfelijk is, waardoor de kans op herhaling bestaat bij een volgende zwangerschap.

Als het hele kleine kinderen betreft, zijn de organen uiteraard ook heel klein en onderzoekt de patholoog alle organen microscopisch. Daarom gaat de patholoog bij de obductie van kinderen eerder over tot het bewaren van de organen om ze op een later tijdstip beter te kunnen bekijken.

Aangeboren afwijkingen bij kinderen zijn vaak complexer dan afwijkingen bij volwassenen en ze vereisen uitgebreider onderzoek. Als u bezwaar heeft tegen het langer bewaren en niet mee begraven of cremen van organen, kunt u dat

kenbaar maken aan de arts en wordt met uw wensen rekening gehouden.

Kan ik voorwaarden stellen?

Het kan gebeuren dat u wel toestemming wilt geven voor obductie, maar dat u bijvoorbeeld liever niet wilt dat organen bewaard worden of dat de hersenen uit de schedel gehaald worden voor nader onderzoek. Vaak wordt voor dit laatste al toestemming gevraagd, hoewel dit niet verplicht is. Uw eventuele bezwaren kunt u kenbaar maken aan de arts die aan u toestemming voor obductie heeft gevraagd. Als uw bezwaar ertoe leidt dat de obductie onvoldoende gegevens oplevert, dan bespreekt de arts dit met u. U kunt dan op basis van deze informatie nieuwe afwegingen maken voordat u een besluit neemt. De arts legt bezwaren nooit naast zich neer. Uiteindelijk bepalen de nabestaanden wat er gebeurt.

Onder nabestaanden wordt verstaan:

- De echtgenoot/echtgenote van de overledene.
- De levensgezel van de overledene.
- De naaste, aanwezige bloedverwanten.
- De aanwezige, meerjarige erfgenamen.
- Of personen die op een andere manier verantwoordelijk zijn.

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, dan kunt u deze bespreken met uw arts.